

به نام خدا

تولید بذر گواهی شده ی گندم

کار مشترکی از:

معاونت فنی - اجرایی ، مدیریت ترویج و مشارکت مردمی
سازمان جهاد کشاورزی استان بوشهر
سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان بوشهر

عنوان: تولید بذر گواهی شده ی گندم
نگارندگان : محمد مدرسی ، نرجس کازرانی
علیرضا چراغی ، مجید رخشنده رو
ناشر: مدیریت ترویج و مشارکت مردمی
شمارگان : ۲۵۰۰
طراحی و اجرا : ام البنین غریبی
چاپ و صحافی : لیتوگرافی نیما ۰۹۱۷۳۱۱۵۵۰۶

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۵
تعریف بذر و طبقه بندی آن.....	۷
ارقام گندم استان.....	۸
شرایط تولید بذر گواهی شده.....	۸
محافظت بذر در انبار.....	۱۱
آفات انباری.....	۱۲

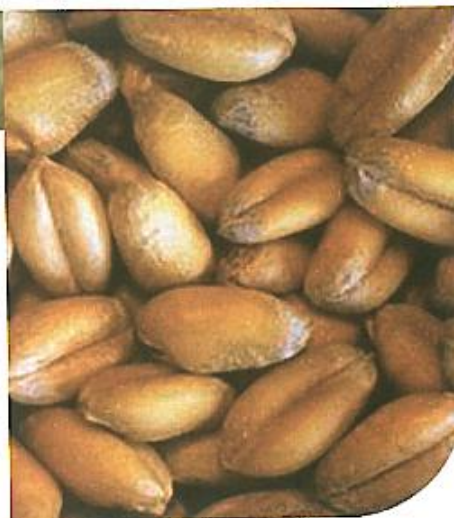
مخاطبان و بهره برداران نشریه

- ✓ گندم کاران
- ✓ کشاورزان و روستائیان
- ✓ سایر علاقمندان

هدف آموزشی

خوانندگان عزیز، شما با مطالعه این نشریه با مطالب زیر آشنا می شوید:

- تعریف بذر و طبقه بندی آن
- ارقام گندم استان
- شرایط تولید بذر کواهی شده
- محافظت بذر در انبار
- آفات انباری

مقدمه

گندم غذای اصلی انسان بوده که بطور مستقیم مورد مصرف قرار می گیرد و حداکثر تولید آن مستلزم وجود شرایط متعدد از جمله بذر مناسب می باشد. بذر وسیله ایست برای ازدیاد و تکثیر گیاهان و با توجه به اینکه ارزش یک محصول گیاهی به میزان زیادی به کیفیت بذر آن بستگی دارد، بذر نقش تعیین کننده ای در تغذیه، اقتصاد و زندگی بشر دارد و مهمترین نقش آن به عنوان ماده اولیه برای تأمین مواد غذایی مورد نیاز انسانهاست.

برای اینکه بذر مورد استفاده بتواند محصولی با کمیت و کیفیت بالا تولید نماید لازم است خلوص ژنتیکی و خصوصیات برتر زراعی آن مورد توجه قرار گیرد. بذر به عنوان ماده اولیه برای تولید مواد غذایی بکار می رود که دارای خصوصیات ارزشمند زراعی بوده و از خلوص و کیفیت بالایی برخوردار می باشد. حفظ خصوصیات بذر تا حدود زیادی به شرایط تکثیر

آن بستگی دارد که می بایست مورد توجه قرار گیرد. یک رقم خوب نتیجه زحمت و تلاش چندین ساله متخصصان و صرف هزینه های فراوان می باشد و اگر افزایش تولید محصولات کشاورزی همراه با حفظ ویژگی های برترشان نباشد و یا برای تکثیر این گیاهان شیوه مناسبی در دسترس نباشد یا رعایت نگردد، کوشش و تلاش متخصصان و به نژادگران و هزینه های صرف شده به هدر خواهد رفت. بنابراین تولید بذری با کیفیت مطلوب و مطابق استاندارد مورد نظر از ضروریات تولید موفق گندم بوده و بدون وجود بذری گواهی شده مناسب نمی توان کمیت و کیفیت گندم را افزایش داد و به تبع آن جنبه های تغذیه ای اجتماع نیز مورد تهدید قرار خواهد گرفت.

تعریف بذر و طبقه بندی آن

در کشاورزی به قسمت یا عضوی از گیاه که بعد از کاشت می تواند گیاه مشابه خود را بوجود آورد بذر گفته می شود. در این جا بذر گندم همان دانه گندم تولید شده است که دارای قوه نامیه می باشد. معمولاً طبقه بندی بذر به صورت زیر می باشد که ترتیب آن مربوط به نسل های بعد از ایجاد آن رقم می باشد :

۱- بذر اولیه (بذر اصلاح شده) ۲- بذر پایه (سوپرالیت) ۳- بذر ثبت شده (مادری) ۴- بذر گواهی شده

هر کدام از این طبقات بذری دارای کارت یا برجسب مخصوص به خود بوده که مشخصات مربوط به سال تولید ، طبقه بذر ، مکان تولید ، نام رقم بر روی آن درج شده است ، رنگ این کارت در طبقات مختلف متفاوت می باشد. بذر اولیه و پایه دارای کارت یا برجسب سفید رنگ ، بذر ثبت شده دارای کارت ارغوانی رنگ و بذر گواهی شده دارای کارت آبی رنگ می باشد که بذور گواهی شده را تحت عنوان بذر ورقه آبی هم می شناسند. تهیه بذر گواهی شده در سطح وسیع معمولاً به عهده موسسه های مربوطه یا کشاورزان خبره و پیشرو می باشد. بذری که جهت تولید گندم به منظور ذخیره سازی و تهیه آرد نان و فرآورده های بعدی کاشت می شود ، از طبقه گواهی شده می باشد و درجه آنها نیز بسیار کمتر از درجه گواهی شده می باشد.

ارقام گندم استان

در استان بوشهر از واریته هایی بذر گواهی شده تولید می شود که مورد قبول مراکز دولتی و تحقیقاتی در استان باشد (چمران، نیک نژاد، یاواروس و وریناک از این گروه می باشند). سابقه مقدماتی تهیه بذر گواهی شده در استان کمتر از ده سال بوده ولی در سطح کشور به بیش از ۵۰ سال می رسد. با تلاش فراوانی که سازمان جهاد کشاورزی و مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی در این رابطه انجام داده اند قسمت زیادی از تولید بذر گواهی شده مورد نیاز در داخل استان انجام می شود و این روند به سمت تولید تمامی بذور مورد نیاز استان پیش می رود.

شرایط تولید بذر گواهی شده

- ۱- زمین مورد استفاده جهت کاشت بذر به منظور تکثیر بذر گواهی شده می بایست از نظر علف های هرز ، جو ، چاودار و ارقام دیگر گندم پاک بوده و فقط یکی از ارقام مورد نظر جهت تکثیر در مزرعه کاشته شود.
- ۲- تولید کننده بذر گواهی شده باید فقط از بذر پایه ، ثبت شده و یا گواهی شده استفاده نماید.
- ۳- فاصله بین مزرعه گندم گواهی شده تا مزرعه رقم دیگر حداقل می بایست ۶ کیلومتر باشد تا از اختلاط ارقام حین کاشت یا برداشت جلوگیری شود.

۴- در طول مراحل رشد، مزرعه توسط نماینده یا نمایندگان دولت بازدید می‌شود و تولیدکننده ملزم به رعایت توصیه های فنی کارشناسان بازدیدکننده می‌باشد و در صورت عدم رعایت موارد مذکور، گندم تولیدی مزرعه بعنوان بذر گواهی شده مورد تأیید قرار نخواهد گرفت.

۵- زمین مورد استفاده جهت تکثیر بذر گواهی شده می‌بایست سال گذشته رقم دیگری از گندم در آن کشت نشده باشد.

۶- در طول فصل کاشت نسبت به مبارزه با علف های هرز، توزیع کود سرک مورد نیاز و مخلوط کشی ارقام دیگر و بوته های جو اقدام نماید.

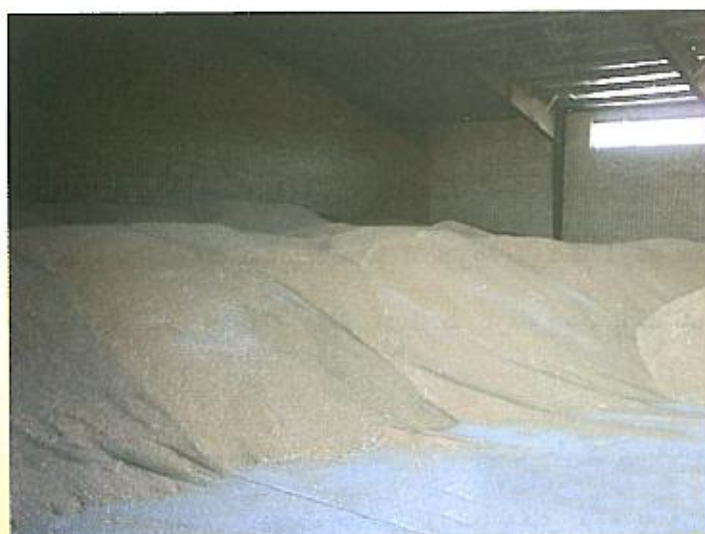
۷- بهترین زمان جهت مخلوط کشی مرحله ظهور سنبله می باشد که ارقام دیگر گندم و گیاهان دیگر به خوبی قابل تشخیص بوده و می بایست در این مرحله پس از آبیاری نمودن مزرعه و رسیدن به حالت گاورو که بتوان به راحتی بوته های ناخواسته را بیرون کشید نسبت به مخلوط کشی اقدام نمود.

۸- قبل از برداشت به وسیله کمباین می بایست کمباین مورد نظر را به دقت بررسی نمود و از ورود کمباینی که قبل از مزرعه موردنظر، رقم گندم دیگری را برداشت نموده و اجزای داخل آن از بذر ارقام دیگر پاک نشده است خودداری شود.

۹- از مخلوط شدن ارقام مختلف گندم پس از برداشت جلوگیری به عمل آید و بذور برداشت شده را جهت بررسی و تجزیه های لازم به مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی انتقال داد، بذور پس از بررسی های مورد

مورد نیاز در صورت داشتن شرایط استاندارد طبقه گواهی شده مورد تایید قرار خواهد گرفت و به منظور بوجاری ، ضد عفونی و دسته بندی به انبار شرکت خدمات حمایتی کشاورزی منتقل و تخلیه می گردد.

۱۰- بذر تایید شده توسط دستگاه بوجاری پاک سازی و تمیز می شود و پس از ضد عفونی و بسته بندی ، برچسب آبی رنگ (کارت آبی) با مشخصات آن در دهانه کیسه محتوی گندم (۵۰ کیلو گرمی) قرار گرفته، روی آن دوخته شده و جهت کاشت سال زراعی بعد بین کشاورزان توزیع می شود.

محافظت بذور در انبار

بذور پس از برداشت و آماده سازی برای مصرف در سال بعد در انبار نگهداری میشوند. در جریان نگهداری بذور در انبار باید سعی نمود عواملی که باعث کاهش قوه نامیه و یا نقصان مواد غذایی داخل بذور می گردند، از بذور دور بمانند.

محل انبار باید رطوبت نسبی کم و درجه حرارت متعادل داشته باشد. دمای بین ۵ تا درجه سانتی گراد قابلیت انباری بذور را افزایش می دهد. ضد عفونی انبار قبل از جای دادن بذور باید با برومودومتیل و سایر مواد ضد عفونی کننده صورت گیرد.

برای نگهداری بذور از پاکتهای مخصوص کاغذی چند لایه مقاوم به حشرات یا کیسه های پلاستیکی استفاده می شود.

ساختمان انبار باید طوری ساخته شود که موش و پرندگان و سایر حشرات مضر به راحتی نتوانند به آن داخل شوند.

برای انبار کردن بذور در انبار و بالا بردن قدرت انباری و مدت نگهداری آنها باید شرایط زیر را رعایت نمود:

- بذوری که در داخل کیسه بسته بندی شده اند باید همیشه روی تیرکهای چوبی و یا فلزی قرار گیرند و از تماس مستقیم آنها با زمین خود داری گردد.
- برای اینکه عمل تهویه بخوبی انجام شود رعایت فاصله مناسب بین کیسه های بذور ضروری است.

- بدوری که بصورت توده در انبار نگهداری میشوند لازم است که با دستگاه‌های باد دهنده تهویه گردد تا از ایجاد گرما در اثر رطوبت جلوگیری شود.

- مساحت انبار طوری باشد که برای حمل و نقل و حرکت کارگران مناسب بوده و به راحتی بتوان در بین راهروها و ردیف‌ها رفت و آمد نمود.

- انبار باید قابل شستشو باشد.

آفات انباری

آفات انباری، حشرات مضره هستند که سالیانه مقدار زیادی از محصولات کشاورزی را نابود می‌کنند، این آفات علاوه بر تغذیه از مواد داخل انبار باعث پایین آوردن ارزش غذایی آنها شده و برای بهداشت مصرف‌کننده نیز خطرناک خواهد بود. یکی از مهمترین آفات انباری گندم و برنج، شپش گندم می‌باشد. این حشره ممکن است تا ۷۵ درصد محصول را نابود سازد.

به منظور جلوگیری از نفوذ آفات انباری رعایت چند نکته ضروری است:

- آشنایی کامل با اصول انبار داری و تمیز نگهداشتن انبارها

- خود داری از حمل محصولات آلوده به آفات به انبار

- خود داری از نگهداری محصول برای مدت زیاد در انبار